

**Strategirapport för Turkiet
september 2010 – augusti 2011****SAMMANFATTNING**

Det svenska förmedlemsskapsstödet till Turkiet är fortsatt relevant. Stödet till rättsreformer, ökad respekt för och efterlevnad av mänskliga rättigheter och jämställdhet samt förbättrad lokal förvaltning är alla centrala delar av Turkiets förhandlingar om medlemskap i EU och reformer inom dessa områden av betydelse för att nå de politiska Köpenhamnskriterierna. Långsiktigt institutionellt samarbete efterfrågas i högre utsträckning av turkiska aktörer, och Sverige verkar för att arbeta mer direkt med statliga institutioner. Några egentliga avvikelser utifrån strategins målsättning har inte skett, även om utbetalningsnivån inte kommer att nå upp till allokerade 73 MSEK för 2011. Arbete med att finna ytterligare, nya och innovativa samarbetsformer med turkiska parter görs vid Ambassaden i Ankara får att nå fullt utnyttjande av medlen 2012. Riskbilden utgörs i huvudsak av den i många områden långsamma anslutningsprocessen och därmed ett ibland svagt av intresse för smärtsamma reformer. Samverkan med EU-Delegationen fungerar väl. Planering för ökat samarbete mellan svenska bilaterala medel och IPA görs ffa inom rättssektorn och stöd till det civila samhället.

De 14 pågående insatserna i Turkietportföljen har bedömts/rejtsats enligt en femgradig skala (där högsta omdömet är fem) utifrån kriterierna *relevans, måluppfyllelse, hållbarhet och kostnadseffektivitet*. Slutsatsen är att *portföljen överlag stödjer uppsatta mål*. Insatser som inte längre är relevanta ur strategisynpunkt eller som ur resultathänseende varit svaga har avslutats. Den sammanvägda bedömningen är att tre insatser får betyget 5, sju insatser får betyget 4, en insats erhåller betyget 3 och för tre av dem är det för tidigt att bedöma.

1. INLEDNING

Reformsamarbetet styrs av samarbetsstrategin för Turkiet 2010-2013. Det övergripande målet för det svenska samarbetet med Turkiet är stärkt demokrati som förbättrar förutsättningarna för medlemskap i Europeiska unionen. Samarbetssektorn är demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet inom vilket tre delmål har identifierats:

- 1) Stärkta möjligheter för Turkiet att genomföra sina åtaganden i anslutningsprocessen till EU,
- 2) Ökad respekt för och efterlevnad av mänskliga rättigheter och jämställdhet, samt

3) Ökad samhällsdebatt om demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Denna rapport täcker de två första delmålen medan delmål tre åligger GK Istanbul att omsätta till verklighet och rapportera kring.

2. FINANSIELL ÖVERSIKT

Anslaget för Turkiet 2011 uppgår till 73 MSEK av vilka den 31 augusti 2011 totalt 23,8 MSEK har utbetalats. Detta motsvarar omkring 33% av anslaget för 2011.

	Allokering 2011(MSEK)	Utbetalat jan-aug (MSEK)	Prognos ¹ jan-dec (MSEK)
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	73 MSEK	23,8 MSEK	65 MSEK
Totalt	som ovan		

Anslaget till Turkiet ökade kraftigt (med 80%) mellan 2009 och 2010. I slutet av 2010 slöts en rad nya relativt stora avtal, främst med FN-organ. Till flera av dessa gjordes dessutom förskottsutbetalningar, vilket pressade upp utbetalningsnivån för 2010. Frånvaron av samordnare och personal på plats vid ambassaden i Ankara under perioden juli 2010-januari 2011 fördröjde processen att finna nya områden för samarbete med turkiska parter. Inrättandet av sektionen för förmedlemskapsstöd vid Sveriges ambassad i Ankara, inklusive att anställa en lokal handläggare, inleddes i mitten av januari 2011. Administrativa system, tillgång till IT-plattformar och liknande funktioner har tagit tid att etablera, med fördöjningseffekter på det övergripande programmet. Trots detta har nya möjliga partners för framtida samarbete identifierats och diskussioner om samarbete pågår. Parlamentsvalet i Turkiet den 12 juni 2011 försenade även en del av planeringen och genomförandet av programmet. De främsta orsakerna till den låga utbetalningsnivån för det gångna året är att 1) fastställandet av samarbetsformer med nya, turkiska parter tar tid 2) stora förskottsbetalningar till FN-systemet gjordes under 2010 vilket borgade för över 100% medelsutnyttjande det året och 3) handläggningsskapaciteten inom teamet har varit begränsad. Enligt beräkningar kommer omkring 85-90% av tilldelad budget att utbetalas innan årsslutet. Insatsportföljen har under det gångna året slutanpassats till rådande strategi, vilket innebär att ett antal insatser som inte levde upp till nu relevanta målsättningar och resultatkrav har avslutats.

¹ Prognosen får ej överstiga eller understiga allokeringen med mer än 10 %.

3. RESULTAT

3.1 Sektor: Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet

Antal insatser: 24 (inklusive sådana som de facto har slutförts, men som fortfarande finns kvar i det finansiella systemet).

Under perioden januari-augusti 2011 har nio insatser slutförts och tre nya avtal om stöd har undertecknats. Totalt finns det 14 pågående aktiviteter och tio bidrag bedöms och/eller planeras (KEIG, DOM, RWI, OPC, TESEV, TUSELOG, Argande II, ytterligare stöd till rättsväsendet, statistik, Ka.Der för arbete inför lokalval). Nedan redovisas insatser inom vilka resultat finns att tillgå. Ett antal andra insatser är i volym större men startades under rapporteringsperioden varför inga resultat finns att tillgå ännu. Dessa rapporteras i nästa års strategirapport.

3.1.1 Resultat på insatsnivå

Insats 1: Stöd till det civila samhället i Turkiet via Olof Palmes Internationella Centrum

Insatsens huvudsakliga mål:

Turkiska organisationer som arbetar för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet har stärkt sin förmåga att organisera marginaliserade grupper för att få ökat inflytande i samhället, stärkt demokrati och respekt för mänskliga rättigheter, inklusive närmare band till EU.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
30,4	2009-2012	30,0	Olof Palmes Internationella Center (OPIC)	Projektstöd	100

Resultat:

Särskilda mål och ursprungsvärden ingick inte i projektplanen, men har utarbetats. Några exempel på resultat följer nedan:

Delmål: Fler personer organiseras och har fått en ökad kunskap om metoder för organisering och påverkan än vid verksamhetens början.

Resultat: Under 2010 har 4 000 personer deltagit i utbildningar där de fått en kunskap i hur de kan organisera sig och påverka i samhället, samt hur de ska organisera marginaliserade grupper. Från projektens redovisningar framgår att ett flertal av de som deltagit i utbildningsverksamheten under

året nu själva organiserar och utbildar andra inom sin organisations verksamhet.

Delmål: Bestående nätverk och samarbeten har skapats mellan berörda enskilda organisationer.

Resultat: Under 2010 har 9000 personer deltagit vid olika nätverksmöten. Det är ytterligare en indikation på organisationernas ökade kapacitet att organisera människor. Dels innebär det att organisationerna stärks men också att personer som arbetar med marginaliserade grupper och de marginaliserade grupperna själva har fått ett nytt eller större nätverk genom projektets insatser. De har även ökat sin medvetenhet om sina rättigheter och möjligheten att påverka sin livssituation.

Delmål: Fler medlemmar inom berörda enskilda organisationer har ökad kunskap om hur de kan organisera sig och påverka samhället.

Resultat: Genom stödet till bl a STGM² har en utbildningsplan kunnat upprättas och genomföras. Målet med utbildningsinsatserna har varit att ge människor verktyg, kunskaper och styrka att organisera sig och påverka samhället. En organisation rapporterar till exempel att tack vare att de olika utbildningarna som de har kunnat delta i, har de vågat, och också klarat av, att registrera en oberoende ungdomsorganisation.

Bedömning:

Programmet i Turkiet har i vissa delprojekt och insatser varit mycket framgångsrikt ifråga om resultat. Amnesty Turkiet har t ex inom delområdet 'påverkan på samhället' utbildat imamer och lärare i mänskliga rättigheter. Ett innovativt grepp som når ut även på landsbydgen där resultat kunnat skönjas genom förändrade arbetssätt. OPCs program överlag innefattar ett flertal organisationer (22 delprojekt) av vilka inte alla når upp till projektmålen. OPC genomförde under sommaren 2011 en utvärdering av sin verksamhet i TR och har inarbetat vissa rekommendationer i ansökan för en ny period. Rapportering och utbetalningar löper enligt plan.

Bedömningen av hur OPCs program presterar ifråga om relevans, måluppfyllelse, hållbarhet och kostnadseffektivitet på en skala 1-5, når programmet betyg 3. Måluppfyllelse och hållbarhet kan förbättras betydligt.

Insats 2: Kommunalt Nätverk - TUSENET

Insatsens huvudsakliga mål:

1) Att främja kommunala reformer i Turkiet genom att stärka kapaciteten

² STGM i översättning till engelska motsvarar Civil Society Development Center

hos de turkiska kommuner som deltar i nätverket med fokus på "good governance", effektiv förvaltning, jämställdhet samt EU-finansiering och -metoder.

2) Ökad kapacitet hos motsvarigheten till kommunförbundet i Turkiet (UMT).

Avtalat belopp (MSEK) ³	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform ⁴	Svensk andel av totala stödet (%)
26,5	200609-201106	25,6	SKL International	Projektstöd	100

Resultat:

TUSENET-Projektet förlängdes i oktober 2010 fram till juni 2011. Resultat från tidigare perioder har rapporterats i tidigare strategirapporter. Förlängningen var baserad på ett förstärkt fokus på partnerskapet mellan SKL-UMT och uppkomsten av en rad tydliga UMT prioriteringar som beskrivits i deras nya strategiska plan 2010-14:

- Att utveckla ett "ABC om EU-integration för turkiska kommuner".

Publikationen skrevs och godkändes av UMT, publiceringen har dock försenats.

- Bildandet av en EU-grupp. Genomfördes inte på grund av tidsbrist och arbetsbelastning i samband med parlamentsvalet. Planen är att bilda en EU-grupp under en andra fas.

- Bildandet av ett jämställdhetsgrupp. En sådan grupp har bildats och den består av 7 kvinnor och 2 män. Gruppen har lagts till UMT:s struktur i form av en referensgrupp som håller möten varannan månad. Uppdraget är fokuserat på att informera om den europeiska stadgan för jämställdhet för lokala myndigheter i Turkiet samt för att stödja en ökning av antalet aktiviteter med ett jämställdhetsperspektiv i kommunerna.

- Ökat stöd till lobbyverksamhet. Både utbildning och expertråd gavs till UMT för att underlätta mer proaktiva initiativ för att försvara kommunernas intressen i Turkiet gentemot andra aktörer. En studie genomfördes, vilken behandlade strukturer och trender inom kommunal finansiering i Turkiet. En strategisk analys gjordes dessutom gällande frågor som bör åtgärdas för att säkerställa en hållbar finansiering för kommunerna.

Bedömning:

Resultat på outcome/reformeffektnivå är för tidigt att bedöma men kommer

³ Det avtalade svenska stödet.

⁴ Använd etablerad terminologi/Sidakklassificering enligt PLUS

att vara möjligt i en andra fas som Sida nu överväger att stödja. Det främsta målet är att stärka kapaciteten i UMT som tjänsteleverantör till kommunerna enligt EU-normer, genom att bidra till uppfyllandet av UMT:s strategiska plan 2010-14. En granskning av hela den genomförda projektperioden har genomförts och inga allvarliga misstag har rapporterats. Betalningar har genomförts som planerat.

På en skala från 1-5, baserat på relevans, måluppfyllelse, hållbarhet och kostnadseffektivitet, ges projektet betyget 4 i huvudsak till följd av dess höga relevans avseende EU:s anslutningsprocess för kommunerna.

Insats 3: Utveckling av rättsväsendet (Domstolsverket/Justitieministeriet)

Insatsens huvudsakliga mål:

Stöd till det turkiska justitieministeriet gällande rättsreform som täcker områden som omstrukturering av de regionala förvaltningsdomstolarna, förstärkande av förtroendet för rättsväsendet och delegering av uppgifter i domstolar. Det bör hållas i åtanke att den svenska bidraget speglar förfrågningar från justitieministeriet och bör ses i en bredare reformram, inklusive de krav som ställs genom EU-anslutningsförhandlingarna och Köpenhamnskriterierna.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Biståndsform	Svensk andel av totala stödet (%)
9,5	2007-2011	9,5	Domstolsverket Justitieministeriet	Projektstöd	100

Resultat: I område 1) - *Inledande Stöd till omstrukturering av de regionala förvaltningsdomstolar*, har trycket från anslutningsprocessen kopplat till det svenska stödet påverkat justitieministeriet att omstrukturera det administrativa rättsväsendet och tilldelas två kommissioner som utarbetar nya lagar och rättssystem – en som ska skapa ett system i tre nivåer för appellationsdomstolar där även den högsta administrativa domstolen inkluderas med målsättningen att skapa rättspraxis, samt en kommission som arbetar med att reformera den administrativa processen som sådan. Dessa förändringar, när de nått längre, kommer att väsentligt påverka medborgarnas möjligheter att driva frågor inom administrativ rätt.

I område 2) - *Stärkt förtroendet för rättsväsendet*, har ännu inga konkreta resultat uppnåtts, men aktiviteter för att nå framtida resultat har genomförts: justitieministeriet planerar insatser och förbättringar inom områdena samarbete och relationer med massmedia samt domstolarnas

etik och tillgång till information. Justitieministeriet har också beslutat att genomföra årliga undersökningar för att mäta allmänhetens förtroende för de turkiska domstolarna, med början 2011.

I område 3) - *Förstärkning av stödet till reform av hovrätterna (huvudreformen finansieras i huvudsak av EU/IPA)*, behov och åtgärder som identifierats i workshoparna (med turkiskt och svenskt deltagande) samt genom studiebesök till NL och SE har fått justitieministeriet att skapa särskilda utrymmen för media i nya domstolsbyggnader samt tillskapandet av tjänster som pressansvariga i några pilotdomstolar. I försöksdomstolarna har även informationsdiskar etablerats jämte en reception (vilket inte existerat tidigare). Det har nyligen beslutats att öka antal försöksdomstolar från fem till 25.

I område 4) - *Delegering och omstrukturering av uppgifter*, i början av 2010 anställdes omkring cirka 900 administratörer och stödpersonal (auxiliary staff) till de blivande hovrätterna. Ett intensivt träningsprogram utarbetades av en arbetsgrupp bestående av turkiska och svenska experter. Arbetet har gått relativt långsamt och har hämmats av förseningar i det omfattande EU-finansierade projektet "Court Management Project". Förlikning är ett erkänt sätt att påskynda behandlingen av ärenden och de första stegen tas för att förverkliga en delegering av arbetsuppgifter så att förlikning kan användas i tillämpliga fall. Det finns en ny kategori av personal, notarier, i försöksdomstolarna och dessa kan hantera och omsätta en sådan delegering i handling. Även detta arbete har stor betydelse för att minska tidsåtgången i individuella rättegångar samt den 'backlog' av rättsfall som inte behandlats ännu.

I område 5) *Individuell kapacitetsuppbyggnad*, genomfördes ett seminarium om presentationsteknik för omkring ett dussin "domarrapportörer" från justitieministeriet. Seminariet var mycket uppskattat enligt den utvärderingsrapport som genomfördes och det är troligt att denna typ av utbildning kommer att ske mer kontinuerligt. Ett utbytesprogram för unga domare påbörjades, med syftet att påverka tankesätt hos unga turkiska domare om attityder till övrig personal och medborgarna. Förändringar av tankesätt och inställningar tar tid, men tillsammans med övriga reformer som syftar till domstolarnas omstrukturering, öppenhet och ökad effektivitet, blir effekterna troligen synliga inom ett antal år när fler sammanlänkade reformer har kommit längre.

Bedömning:

Även om det finns en begränsad uppsättning av aktiviteter, har en del konkreta resultat uppnåtts, t.ex. utbytesprogrammet för unga domare och de årliga mätningarna av allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Vidare banar förtroendet mellan aktörerna väg för ytterligare samarbete och

utveckling. Reform av rättsväsendet och reformen av rättsväsendets aktörer är nyckelkomponenter i Köpenhamnskriterierna och anslutningsprocessen till EU och därmed kärnan i det svenska stödet. Utbetalningar går enligt plan.

På en skala från 1-5, baserat på relevans, måluppfyllelse, hållbarhet och kostnadseffektivitet, når projektet bedömningen 5 till följd av dess relevans och hållbarhet (det turkiska intresset och ägandeskapet).

Insats av särskild betydelse:

Insats 4: Ka.Der - Kvinnor i politiken

Insatsens huvudsakliga målsättning:

- Ett ökat antal kvinnor aktiva i politiken och i beslutsfattande organ för att nå målet om lika representation
- Förbättrade förutsättningar för kvinnors möjlighet till inflytande i politiken

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Biståndsform	Svensk andel av totalen (%)
1,9	201009-201212	1,9	Ka.Der	Projektstöd	100

De aktiviteter som ägt rum under rapporteringsperioden har samtliga fokuserat på parlamentsvalet i juni 2011.

Resultat:

- Omkring 100 kvinnliga politiker har utbildats i Ka.Der:s politiska skolor. Utav dessa 100 ansökte ungefär hälften om att kandidera inför valet.
- Genom kampanjer och lobbying har de turkiska medierna blivit mer upplysta om vikten av fler kvinnor i politiken och börjat skriva om det på ett mer positivt sätt.
- En rikstäckande valkampanj har genomförts med budskapet "275 kvinnor i parlamentet" för att öka medvetenheten om behovet av en mer jämlik representation. Kampanjen fick stor uppmärksamhet i nationell media.
- En landsomfattande undersökning har genomförts om kvinnor och politik som pekar på att 86% (både män och kvinnor) stöder tanken att demokrati inte är möjlig utan kvinnor och att det behövs fler kvinnor i politiken.

Bedömning:

Vi bedömer att Ka.Ders arbete positivt påverkat det faktum att antalet kvinnor i parlamentet ökade från c:a 9% till 14% vid valet i juni 2011. Dock krävs det mer arbete inom detta område för att uppnå målet om lika representation och för att förbättra möjligheterna för kvinnor att få mer inflytande i politiken. Ett av de största hindren för lika representation är

den rådande politiska kulturen inklusive nomineringen av kandidater, 10-procenttröskeln till parlamentet och bristen på ekonomisk uppbackning av kvinnliga politiker. Som en nationellt erkänd organisation verksam inom området kvinnors politiska deltagande anses Ka.Der ha en viktig roll att spela för att försöka förändra den rådande situationen genom sitt påtryckningsarbete och utbildning. Sida överväger att ge Ka.Der ett mer övergripande stöd för dess verksamhet från 2012 baserat på en bedömning av organisationens kapacitet och uppnådda resultat.

Bedömningen av hur Ka.Ders program presterar ifråga om relevans, måluppfyllelse, hållbarhet och kostnadseffektivitet på en skala 1-5, när programmet betyg 5, i huvudsak baserat på den för svenskt vidkommande mycket höga relevansen samt måluppfyllelsen.

3.1.2 Bedömning av strategins mål för sektorn demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet

Sektormål som berörs i denna rapport: 1) Stärkta möjligheter för Turkiet att genomföra sina åtaganden inom EU:s anslutningsprocess, 2) ökad respekt för och efterlevnad av mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Verksamheten i sektorn är särskilt inriktad på:

- Kvinnors politiska och ekonomiska deltagande
- Ökad och förbättrad tillgång till rättvisa
- Medborgarnas ökade deltagande och inflytande i lokala styrelseformer

Ett och ett halvt år in i strategiperioden är sektormålen fortsatt giltiga. Målsättningen *stärkta möjligheter för Turkiet att genomföra sina åtaganden inom EU:s anslutningsprocess* stöds bl a genom aktiviteter inom rättsväsendet mellan Domstolsverket och Justitieministeriet. Öppenheten för och viljan till förändring är anmärkningsvärd. Förändringar som uppstått i det turkiska rättsväsendet gällande t.ex. administrativa aspekter, delegering av uppgifter, hantering av och relationer till media samt bilden av rättsväsendet bland befolkningen, skulle inte ha skett om inte samarbetet mellan aktörerna skulle ha varit tillitsfullt, relevant och ömsesidigt givande. Bedömningen är att detta program ger valuta för pengarna i form av förändrade attityder och konkreta resultat. Då målsättningen och aktiviteterna är del av vidare reformer, vilka också omfattar stöd från EU genom Europarådet, bör resultat och effekter ses i ett bredare perspektiv. Alla förändringar som anges ovan utgör nödvändiga (men kanske inte tillräckliga) delar inför öppnandet av EU:s förhandlingar gällande Aquis Communautaire kapitel 23, rättsliga och grundläggande rättigheter.

Ytterligare aktiviteter, bl a utformandet av en ny lag om asyl och migration genom IOM och Inrikesministeriet bidrar också till att nå målsättningen. Av de fem insatser som främst inriktas på detta mål, har fyra av dem producerat relevanta och konkreta resultat och planer, medan en är i uppstartsfasen. Det finns i viss mån en medvetenhet inom Justitie-och Inrikesministerierna gällande svagheterna relaterade till anslutningsprocessen till EU - och en viss öppenhet att ta itu med dessa brister. Ytterligare ansträngningar kommer att läggas på att finna ytterligare områden för samarbete inom rättsväsendet, både fristående bilaterala samarbetsområden och sådana direkt anslutna till förberedelser för IPA. Reformerna behövs för en fördjupad demokrati och bättre tillhandahållande av tjänster till medborgarna, alldeles oberoende av takten i EU-förhandlingarna.

Relaterat till målet *ökad respekt för och efterlevnad av mänskliga rättigheter och jämställdhet*, genomförde den turkiska organisationen Ka.Der en landsomfattande kampanj för ökad kvinnlig representationen i parlamentet med Sidafinansiering. Kampanjen, där kända kvinnor från olika områden av det turkiska samhället krävde 275 platser i parlamentet (= 50%), var synlig överallt i media innan valet. En ytterligare del av arbetet innefattar lobbyverksamhet gentemot politiska partier om deras interna utnämning av kvinnor till parlamentet. Valresultatet visar en ökning av kvinnor i parlamentet från ca 9% till 14%.

Kvinnors officiella registrerade deltagande i arbetsmarknaden är fortfarande mycket lågt, 28,7% enligt statistik från Turkstat i juni 2011. Utbildningsprogrammet som tillhandahålls av WWHR⁵ om politiska, sociala, juridiska och ekonomiska rättigheter för kvinnor stärker kvinnor, vilket är en viktig aspekt av frågekomplexet. Organisationen KAMER har också kvinnors ekonomiska deltagande som del av sitt program, vilket exemplifieras genom att de driver ett café/restaurang i de centrala delarna av Diyarbakir, där kvinnor kan arbeta och skapa sig ett eget levebröd. Ur det andra perspektivet – arbetsmarknadens institutioner samt kvinnors stora del 'obetalt' arbete - erbjuder den nuvarande svenska portföljen ett relativt begränsat stöd. Systematiskt arbete med män och med familjebilden för att öka förståelsen och acceptansen för kvinnors deltagande i samhällslivet är något som inte i någon större utsträckning berörs inom den svenska portföljen. EU och ILO arbetar med ett antal projekt om ojämlikhet på arbetsmarknaden och ambassaden i Ankara har kontaktats av Arbetsförmedlingen om möjligt svenskt stöd för att samarbeta med dess turkiska motsvarande ISKUR, om registrering och stöd för kvinnor för att

⁵ Women for Womens Human Rights genomför över hela Turkiet på Sidamedel en 16-veckors utbildning för kvinnor gällande kvinnors politiska, ekonomiska och mänskliga rättigheter. Se mer på www.wwhr.org

utgöra en större del av den "normala" arbetskraften.

Sammantaget är bedömningen att befintliga insatser som syftar till att nå målet *ökad efterlevnad av och respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet* är på god väg och relevanta, men kanske inte tillräckliga för att nå ett lands-omfattande genomslag. Av nio pågående insatser som syftar till detta mål har sju på olika sätt bidragit till att förbättra respekten för och efterlevnaden av mänskliga rättigheter och jämställdhet och två är för tidigt att säga. Kombinerat med förstärkt dialog och insatser från andra aktörer - främst EU - kommer effekterna och resultaten att öka. Ökad samordning och samarbete med EU kommer att förbättra förmågan att nå resultat och bidra till hållbar utveckling.

Vid bedömningen av den *svenska* förmågan att bidra till hållbara och systematiska förändringar, bör det hållas i minnet att Turkiet är ett stort land med en omfattande befolkning och ekonomi. Ett årligt bilateralt stöd på 73 miljoner kronor måste därför bedömas inom en väl definierad ram.

Av 14 pågående projekt, är vår bedömning/rejting, baserat på *relevans, måluppfyllelse, hållbarhet och kostnadseffektivitet*, att tre av dem når betyg 5, sju insatser når betyget 4, ett får betyg 3 och för tre det är för tidigt att säga. Insatser som inte längre var relevanta ur strategisynpunkt eller som ur resultathänseende varit svaga har avslutats. Till stor del är således det svenska stödet på rätt väg, dock kommer utbetalningarna inte att nå 100% år 2011. Vi behöver hitta nya relevanta parter och samarbete med andra aktörer, främst EU, för att öka utbetalningarna under de kommande åren.

4. BISTÅNDEEFFEKTIVITET

Processmål för ökad effektivitet i biståndet i strategin är:

- att begränsa och koncentrera insatserna till sammanhängande program,
- att främja en mer omfattande användning av Turkiets egna strukturer för planering, genomförande och uppföljning av reformsamarbetet.

Den svenska portföljen har koncentrerats för att korrespondera med målen för biståndseffektivitet och diskussioner har inletts med turkiska aktörer om att använda nationella finansiella system och kontrollmekanismer för eventuellt sektorstöd till ministerier för att förbereda inför EU-stöd/IPA och/eller för fristående bilateralt stöd. Kapacitetsuppbyggnadsstöd till ett antal turkiska civilsamhällesorganisationer pågår i syfte att möjliggöra en övergång till "core funding" för dessa organisationer. Målsättningen är längre avtalsperioder och att erbjuda stöd till de värden och strategiska planer dessa aktörer arbetar med.

Biståndseffektivitet avseende omfattande givarsamordning är inte relevant i

Turkiet, eftersom det inte är ett problem. Få aktörer/givare erbjuder stöd, och de som gör det samordnas främst genom möten och information via EU-delegationen. Det förekommer, främst via EU-delegationen, ansträngningar att få regeringen att samordna biståndet, med blandade resultat. Regeringen har svårt att se poängen i samordning eftersom de medel som erbjuds ifrån givare är mycket små jämfört med den turkiska budgeten.

5. DIALOGFRÅGOR

Dialogfrågor för utveckling är:

- Fördjupad EU-integration
- Jämställdhet och kvinnors deltagande i utvecklingen av ett demokratiskt samhälle
- Yttrandefrihet.

Dialogen med turkiska aktörer är tätt sammanlänkad med den politiska dialogen som Sverige för via Ambassaden och ovan nämnda dialogområden tas löpande upp vid besök och möten på alla nivåer. Dialogen är helt i linje med den samlade svenska utvidgningspolitiken. Resultat av vår påverkan genom dialog är svårämbar, men givet de täta kontakterna mellan Sverige och Turkiet och det förtroende Sverige åtnjuter, torde dialogen ha viss effekt inom berörda områden. Detta kan exemplifieras genom den dialog som EU och Sverige förde med Turkiet gällande yttrandefrihet, där ett flertal domare och åklagare inom yttrandefrihetsområdet inkluderades i Domstolsverkets program och blev föremål för ett snabbt studiebesök i Sverige för att studera hur den svenska grundlagen stadfäster yttrandefrihet. Ytterligare besök för att studera samma frågekomplex görs till bl a Spanien under sensommaren/hösten 2011. Detta är även en inlaga i den pågående diskussionen om den nya turkiska konstitutionen.

6. DE TRE TEMATISKA PRIORITERINGARNA: miljö/klimat, jämställdhet, mänskliga rättigheter/demokrati

Av de tematiska prioriteringarna miljö/klimat, jämställdhet och mänskliga rättigheter/demokrati återspeglas de två sistnämnda genom strategins målsättningar och dialogområden eftersom de utgör själva samarbetsområdena. Eftersom stödet till Turkiet helt speglar dessa prioriteringar, beskrivs några exempel nedan.

I relation med EU-delegationen, kommenteras återkommande jämställdhetsaspekter i EU:s olika strategidokument och årliga program. Förstärkning av jämställdhetsfokus och textförslag erbjuds för att korrekt spegla t ex EU-normer kring jämställdhet och Acquis Communautaire relaterat till området.

Att stärka respekten för kvinnors mänskliga rättigheter genom att säkerställa kvinnors egen kunskap om sina rättigheter genomförs av WWHR:s 16-veckors utbildningsprogram om mänskliga rättigheter för kvinnor.

Raoul Wallenberg Institutet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt samarbetar med fyra statliga universitet i Turkiet för att utarbeta en plan för hur utbildning kring mänskliga rättigheter blir ett obligatoriskt studieområde vid juristutbildningen i Turkiet. Sådan utbildning har inte existerat tidigare.

Inrikesministeriet och IOM har tagit fram en ny lag om migration och asyl (som innehåller EU:s normer om respekt för mänskliga rättigheter) och det förestående genomförandet av densamma. Lagen förväntas passera genom parlamentet före utgången av 2011. Inrikesministeriets inspektörer har utbildats i frågor som rör den nya lagen, särskilt respekten för mänskliga rättigheter.

Då många av de reformer som genomförs i Turkiet drivs på inom ramen för EU-anslutningen, och de politiska kriterierna för anslutningen anger tydliga krav på respekt för mänskliga rättigheter samt en fungerande demokrati, är hållbarheten relativt enkel. Att nå framgång inom området jämställdhet möter fler hinder. Den samhällsstruktur som till stor del råder i Turkiet är relativt patriarkal. Detta återspeglas också i det låga deltagandet av kvinnor i politiken och i den formella ekonomin. Med tanke på dessa inbäddade, till stor del kulturella, strukturer kommer omfattande förändringar gällande jämställdhet sannolikt att bli en mer besvärlig och möjligen komplicerad process.

7. DE TVÅ PERSPEKTIVEN: rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv

Rättighetsperspektivet är till stor del integrerat i hela portföljen, med hänvisning till fokuseringen på sektorn mänskliga rättigheter, jämställdhet och demokrati. De fattigas perspektiv är inte så framträdande med anledning av politikområdet Reformsamarbete, vilket snarare understryker EU:s anslutningsprocess och de politiska aspekterna av detta. Trots detta, avseende aspekten tillgång till rättvisa (access to justice) till exempel, inkluderas alla missgynnade personers tillgång till det rättsliga system som en del i en fungerande demokrati. Likaså bidrar arbetet med lokala förvaltningar till att förbättra tillträdet för alla människor till kommunala förvaltningar, samt bidrar till ökad medvetenhet om kommunerna till valkretsarna. Detta innefattar hela befolkningen, inklusive de fattiga, som i stor utsträckning också råkar vara kvinnor, i ett given område.

8. DEN KONTEXTUELLA RAMEN

- Den kontextuella ramen är i stort sett densamma som när strategin utvecklades och beslutades.
- Ett möjligt område för förändring och därmed en faktor att vara observant på, är den turkiska viljan att genomföra smärtsamma EU-reformer med tanke på den långsamma anslutningsprocessen.